HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

דלית ליה גידודי הא דאית ליה גידודי: וא"ר זירא אנא חזיתיה לר' אבהו שהניח ידיו כנגד פניו של מטה ולא ידענא אי נגע אי לא נגע פשיטא דלא נגע דתניא [א]ר' אליעזר אומר [א]כל האוחז באמה ומשתין כאילו מביא מבול לעולם אמר אביי עשאוה כבולשת דתנן [ב]בולשת שנכנסה לעיר בשעת שלום חביות פתוחות אסורות סתומות מותרות בשעת מלחמה אלו ואלו מותרות לפי שאין פנאי לנסך אלמא כיון דבעיתי לא מנסכי ה"נ כיון דבעית לא אתי להרהורי והכא מאי ביעתותא ביעתותא דנהרא איני והאמר ר' אבא אמר רב הונא אמר רב כל המניח ידיו כנגד פניו של מטה כאילו כופר בבריתו של אברהם אבינו לא קשיא הא כי נחית הא כי סליק כי הא דרבא שחי ר' זירא זקיף רבנן דבי רב אשי כי קא נחתי זקפי כי קא סלקי שחי [ג]ר' זירא הוה קא משתמיט מדרב יהודה דבעי למיסק לארעא דישראל דאמר רב יהודה [ב]כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה שנאמר [1]בבלה יובאו ושמה יהיו אמר איזיל ואשמע מיניה מילתא ואיתי ואיסק אזל אשכחיה דקאי בי באני וקאמר ליה לשמעיה הביאו לי נתר הביאו לי מסרק פתחו פומייכו ואפיקו הבלא ואשתו ממיא דבי באני אמר אילמלא [ד](לא) באתי אלא לשמוע דבר זה דיי בשלמא הביאו נתר הביאו מסרק קמ"ל דברים של חול מותר לאומרם בלשון קדש פתחו פומייכו ואפיקו הבלא נמי כדשמואל דאמר שמואל הבלא מפיק הבלא אלא אשתו מיא דבי באני מאי מעליותא דתניא [ג]אכל ולא שתה אכילתו דם וזהו תחילת חולי מעיים [ה]אכל ולא הלך ד' אמות אכילתו מרקבת וזהו תחילת ריח רע הנצרך [ו]לנקביו ואכל דומה לתנור שהסיקוהו ע"ג אפרו וזהו תחילת ריח זוהמא רחץ בחמין ולא שתה מהן דומה לתנור שהסיקוהו מבחוץ ולא הסיקוהו מבפנים רחץ בחמין ולא נשתטף בצונן דומה לברזל שהכניסוהו לאור ולא הכניסוהו לצונן רחץ ולא סך דומה למים ע"ג חבית: **מתני'** מוליאר הגרוף שותין הימנו בשבת אנטיכי אע"פ שגרופה אין שותין הימנה: **גמ'** היכי דמי מוליאר הגרוף תנא מים מבפנים וגחלים מבחוץ אנטיכי רבה אמר בי כירי רב נחמן בר יצחק אמר בי דודי מאן דאמר בי דודי כ"ש בי כירי ומאן דאמר בי כירי אבל בי דודי לא תניא כוותיה דרב נחמן אנטיכי אע"פ שגרופה וקטומה אין שותין הימנה מפני שנחושתה מחממתה: **מתני'** המיחם שפינהו לא יתן לתוכו צונן בשביל שיחמו אבל נותן הוא לתוכו או לתוך הכוס כדי להפשירן: **גמ'** מאי קאמר אמר רב אדא בר מתנא הכי קאמר [ד]המיחם שפינה ממנו מים חמין לא יתן לתוכן מים מועטים כדי שיחמו אבל נותן לתוכו מים מרובים כדי להפשירן

והלא

דלית ליה גידודי. שאין שפתה גבוהה שיהיו המים עמוקים אלא שפתה כמו באמצע דכיון שאין עמוקים שם כי מטי סמוך לשפתה נועץ רגליו בקרקע וחופר וממחה העפר לתוך המים ודמי למגבל. ולי נראה דאית ליה גידודי שרי דלא דמי לנהר אלא לכלי דלית ליה גידודי דמיא לנהר ואסור: **שהניח ידיו.** כשהיה רוחץ משום לניעות: **אי נגע.** באמה: **כאילו מביא מבול לעולם.** שמתחמם ובא לידי קרי וזה קלקולו של דור המבול מוציאים שכבת זרע לבטלה דכתיב כי השחית כל בשר וגו' (בראשית ו): **כבולשת.** עשאוה להא דר' אבהו. בולשת חיילות גייס הבא לעיר. על שם שמחפשין ובולשים את העיר קרי לה בולשת: **בשעת שלום.** כגון שהוא של אותה מלכות: **כאילו כופר.** דנראה שהוא בוש בדבר: **כי נחית.** לנהר פניו כלפי הנהר ואין כאן משום לניעות אסור לכסותו: **כי סליק.** ופניו כלפי העם מותר משום לניעות: **ר' זירא זקיף.** דחייש לדרב שלא יראה ככופר: **משתמיט.** היה ירא לראות לו משום דהוה בעי רבי זירא למיסק לארעא דישראל ורב יהודה לא סבירא ליה וירא פן יגזור עליו מלילך: **בבלה יובאו ושמה יהיו עד יום פקדי וגו'.** ור' זירא אמר לך האי קרא בכלי שרת כתיב כדאמרינן בשני דייני גזירות (כתובות קיא.): **הביאו לי נתר.** לחוף את ראשי וקאמר להו בלשון הקודש: **פתחו פומייכו.** ויכנס הבל בית המרחץ לתוך הגוף ויוציא הבל של זיעה: **ואשתו.** מן מים חמין ואפי' לא הוחמו אלא לרחיצה: **מותר לאומרן.** בבית המרחץ ואפי' בלשון קודש: **הבלא.** דמרחץ הנכנס דרך הפה: **מפיק הבלא.** דזיעה: **ולא הלך ד' אמות.** קודם שישן: **מרקבת.** אינה מתעכלת לעשות זבל: **ריח רע.** ריח הפה: **ריח זוהמא.** כל גופו מזוהם בזיעה תמיד: **ולא הסיקוהו מבפנים.** שאינו מטיב לכלום: **ולא הכניסוהו לצונן.** שהן מחזקין את הברזל: **למים ע"ג חבית.** על שוליו ולדדיו שאינם נכנסים לתוכו: **מתני' מוליאר הגרוף.** מן הגחלים מבע"י: **שותין.** ממימיו בשבת ואע"פ שהוחמו קצת מחמת הכלי לפי שאינו מוסיף הבל אלא משמר ומקיים חום שלהם שלא יצטננו. בגמרא מפרש מוליאר מים מבפנים וגחלים מבחוץ כלי שיש בו בית קיבול קטן אצל דופנו מבחוץ מחובר לו ונותן שם גחלים והמים בקיבולו הגדול. ורבותי מפרשים מוליאר שני שולים ואנטיכי בי דודי מחילה בינתיים. ולי נראה להפך דאם כן ה"ל למיתני מים מלמעלה וגחלים מלמטה ועוד דנחשתה דתני באנטיכי לשון שולים הן והן אומרים לשון נחושת ושאני נחשת מחרש: **אנטיכי.** מפרש בגמרא: **גמ' בי כירי.** חלל יש בכירה אצל חלליה שהגחלים בו ומים נתונים בחללה השני ואע"ג דדמי למוליאר מיהו כירה דופנה עב והאור תדיר בתוכה כל ימות החול ודופנה חם מאד ומוסיף הבל במים אע"פ שגרופה מן הגחלים: **בי דודי.** יורה גדולה עושין לה שתי שוליים ונותנין גחלים בין שניהם והמים על העליונים: **וכל שכן.** דבי כירי אסור כדפרישית שמתוך שהאור תדיר בו ודופנו עב מרתיח: **אבל בי דודי לא.** שהרי הוא כמוליאר: **שנחושתה.** נחושת שלה אלמא ביורה של נחשת קאי ונחשת משמר רתיחתו. ואני אומר נחושתה לשון שולים כדכתיב (יחזקאל טז) יען השפך נחשתך ולשון של המשנה נחשתו של תנור במסכת כלים (פ"ח מ"ג) ושאני אנטיכי ממוליאר דמתוך שהשולים מכוסים חומם משתמר ואע"ג שגרפו גחליהם: **מתני' המיחם.** קומקמוס של חמין: **שפינהו.** כולה מתניתין מפרש בגמרא: **גמ' מאי קאמר.** מאי פינהו ומאי לא יתן והדר אמר אבל נותן:

והלא

פשיטא דלא נגע דתניא ר' אליעזר אומר כו'. ואע"ג דרבנן פליגי עליה ושרו בפרק כל היד (נדה יג. ושם)[א] לא שרי אלא[ב] משום ממזרות שלא יראה ככרות שפכה[ג] ויוציאו לעז על בניו שהן ממזרים[ד] ז): **רחיץ ולא סך.** ול"ג מעיקרא[ה] דהא בכולי הש"ס רחילה קודם סיכה כדאמר בפ"ק דקידושין (דף כב:) רחצו סכו וקרא כתיב ורחצת וסכת (רות ג)[ו] מיהו קרא איכא לאוקמי בסיכה שהיתה מתקשטת עצמה לריח טוב לכן לא היתה סכה בתחלה שעל ידי רחיצה היתה מעברת הסיכה מעליה:

מוליאר הגרוף שותין ממנו בשבת. פי' בקונטרס לפי שאין מוסיף הבל אלא משמר ומקיים חום שלהן ואנטיכי אפי' גרופה אין שותין הימנה לפי שמוספת הבל ואין נראה דלא שייך למיגזר במוסיף הבל אלא בהטמנה גזירה שמא יטמין ברמץ ועוד דדוחק לומר דמתני' איירי כשעשה האיסור ועוד[ז] דאנטיכי אוסר בכל ענין לשתות הימנו אפילו בהשהאה ואי להחזיר תנן משהין אפילו באינו גרוף ועוד אי משום תוספת הבל אסרה ליה מתני' בשתיה תקשה לרבה ורב יוסף דשרו לעיל (דף לח.) בשכח קדרה ע"ג כירה ובשלה בשבת אע"ג דלא נתבשלה כמאכל בן דרוסאי ואפי' במזיד ונראה כפי' ה"ר פורת מוליאר הגרוף שותין הימנו בשבת שמוזגין המים חמין ביין לפי שהמים אינן כ"כ חמין במוליאר שיתבשל היין מן המים שמוזגין לתוכו אבל אנטיכי אע"פ שגרופה[ח] אין שותין הימנה[ט] לפי שאנטיכי יש בה הבל יותר[י] ומתבשל היין מן המים בשעת מזיגה[יא] וכ"מ בירושלמי[יב]:

והלא

מסורת הש"ס

א) נדה יג. מג., ב) ע"ז ע: כתובות כז. [נדה יג.], ג) כתובות קי: ברכות כד:, ד) [עי' תוספות מגילה כח. ד"ה אלמלא], ה) [עי' ב"מ קיג:], ו) [לקמן פב. ע"ש], ז) [וע"ע תוספות יומא ל. ד"ה מלוה],

רבינו חננאל

א"ר זירא חזיתיה לר' אבהו שהניח ידיו כנגד פניו של מטה וכו'. פי' ר' אבהו היה יורד בנהר לטבול ואפילו נגע לא חיישינן. (לה) [והא] דתניא ר' אליעזר אומר כל האוחז באמה ומשתין מביא מבול לעולם, כלומר מתחמם ומוציא שכבת זרע ונמצא משחית זרעו על הארץ, הני מילי היכא דלא מיבעית אבל היכא דמיבעית כגון ר' אבהו דהוה מבעית מעליית הנהר אין לו פנאי להתחמם כמו שאין פנאי לבלשת לנסך, הילכך אפילו נגע לא חיישינן ליה. והני מילי דשרי להניח ידיו כנגד פניו של מטה כשעולה מן הנהר אבל כשיורד בנהר לא, כרב דאמר כל המניח ידיו כנגד פניו של מטה כאילו כופר בבריתו של אברהם אבינו וכרבנן דבי רב אשי דכי נחתי זקפו כי סלקי שחו. **אמר רב יהודה** כל העולה מבבל לא"י עובר בעשה שנאמר בבלה יובאו ושמה [יהיו] עד יום פקדי אותם נאם ה'. הלך ר' אבא ומצאו לר' יהודה במרחץ והיה אומר לשמשיו בלה"ק, הביאו לי נתר, הביאו לי מסרק, פתחו פומייכו ואפיקו הבלא ואשתו מיא דבי באני, למדנו ממנו כי דברים של חול מותר לאומרן במרחץ בלה"ק, אמר אילו לא [באתי] אלא לשמוע דבר זה דיי. **מתני'** מולייר. תנא מים מבחוץ וגחלים מבפנים והוא של חרס ואם גרף גחלים שרי. **אנטיכי,** א"ר נחמן בי דודי ושל נחושת היא. ותניא כרב נחמן אנטיכי אע"פ שגרופה אין שותין הימנה בשבת מפני שנחושתה מחממתה. **ירושלמי** מולייר שאינו גרוף אסור מפני שהגחלים נוגעות בגופו, ר' חנניא בר הלל אמר מפני שהרוח נכנסת לתוכו והגחלים בוערות, ר' יוסי בר אבין אמר מפני שעשוי פרקין פרקין ומתיירא שמא נתאכל דיבוקו ומוסיף מים. אנטיכי, בשם ר' יוחנן אמרי מפני שמתחממת מכתליה. **פיסקא מיחם שפינהו לא יתן לתוכו צונן.**

עין משפט נר מצוה

כט א מיי' פכ"א מהל' איסורי ביאה הלכה כג טוש"ע או"ח סימן ג סעיף יד וטוש"ע אה"ע סימן כג סעיף ד:

ל ב מיי' פ"ה מהלכות מלכים הלכה יב:

לא ג מיי' פ"ד מהלכות דעות הלכה ב:

לב ד מיי' (פי"ב מהל' שבת הלכה א) ופכ"ב הלכה ו סמג לאוין סה טוש"ע או"ח סימן שיח סעיף יב:

תורה אור השלם

1 בָּבֶלָה יוּבָאוּ וְשָׁמָּה יִהְיוּ עַד יוֹם פָּקְדִי אֹתָם נְאֻם יְיָ וְהַעֲלִיתִים וַהֲשִׁיבֹתִים אֶל הַמָּקוֹם הַזֶּה:

ירמיהו כז כב

מוסף רש"י

בולשת. חיל, על שם שמחפשים וחותרים קרי להו בולשת, כדמתרגמינן ויחפש (בראשית מד) ובלש (ע"ז ע:) שמחפשים כל המטמונים (כתובות כז.) **ובוזזין** (נדה יג.). **משתמיט מיניה.** לא היה נראה אליו (ברכות כד:). **דבעי למיסק לארעא דישראל.** ורב יהודה מוחה בידו, להכי הוה משתמיט מניה (כתובות קי:). **וזהו תחלת ריח זוהמא.** כל גופו מסריח בזיעה מסרחת, שהריח נבלע בבשרו ובאבריו והוה בו לזיעה מזוהמת (לקמן פב.).

מוסף תוספות

א. לאחוז באמה ולהשתין. ריטב"א. ב. במשתין. תוס' נדה יג. ד"ה אוחז. ג. משום ניצוצות. תוס' הרא"ש. ד. אבל לצורך ד"א אסרי. תוס' נדה יג. ד"ה אוחז. ה. דסיכה שאחר הרחיצה היא מכנסת תועלת רחיצת החמין לתוך גופו. תוס' הרא"ש. ו. אלמא דסיכה אחר רחיצה היא. תוס' הרא"ש. ז. ליתא תהוי תיובתיה מהכא למ"ד להחזיר תנן אבל לשהות משהין אע"פ שאינה גרופה ואינה קטומה, דהא. רשב"א. ח. ונשתהו המים עליה בהיתר. תוס' הרא"ש. ט. בין מזוג מכלי ראשון, בין מזוג מכלי שני גזירה שמא ימזוג בכלי ראשון. תוס' הרא"ש. י. והמים שבתוכו חמין ביותר. תוס' הרא"ש. יא. הלכך אסרו היין לתוך המים אפי' כשנותן לתוך הכלי שני, לפי שאף בכל"ש המים חמין ביותר ואיכא למגזר אטו כל"ר. תוס' הרא"ש. יב. דטעמא משום מבשל, דגרסי' התם 'ר' יוסף בר אבין אמר מפני שעשוי פרקים פרקים ומתיירא שמא נתעקל דבוקו, ומוסיף מים', אלמא חיישינן שמא יתן לתוכו מים ומבשלין, והיינו כעין פי' הר' פורת שפירש משום חשש בישול. תוס' הרא"ש.